

บทที่ 1

บทนำ

1.1 หลักการและเหตุผล

ทองคำเป็นแร่ธาตุที่ได้รับความนิยมสูงสุดในวงการเครื่องประดับ เพราะเป็นโลหะมีค่าเพียงชนิดเดียวที่มีคุณสมบัติถึง 4 ประการ ซึ่งเป็นคุณสมบัติที่ทำให้ทองคำโดดเด่นและเป็นที่ต้องการได้แก่ ทองคำเป็นโลหะที่มีความคงามมันวาว สีสันสวยงามตามธรรมชาติ มีความคงทน หรือกล่าวได้ว่าทองคำไม่ขึ้นสนิม ไม่หมอง และไม่ผุกร่อน ทองคำเป็นแร่ที่หายาก เพราะการขุดหาทองคำต้องขุดเหมืองลงไปหลายสิบลเมตร และต้องถลุงก้อนแร่ที่มีทองอยู่เป็นจำนวนหลายตันเพื่อให้ได้ทองคำหนึ่งทรอยออนซ์ (หนึ่งทรอยออนซ์เท่ากับ 31.1040 กรัม) จึงทำให้มีค่าใช้จ่ายที่สูง และสุดท้ายทองคำสามารถนำกลับมาใช้ใหม่ได้ เพราะทองคำมีลักษณะอ่อนนุ่มสามารถนำมาหลอมและขึ้นรูปได้ง่าย ด้วยคุณสมบัติเหล่านี้ทำให้มนุษย์ต้องการทองคำมาครอบครอง (จวัญใจ จันทรสุวรรณ, 2553 และสมาคมค้าทองคำ) นอกจากนี้ทองคำสามารถนำมาตีมูลค่าสำหรับการแลกเปลี่ยนระหว่างประเทศและใช้เป็นวัตถุดิบในอุตสาหกรรมต่างๆ เช่น อุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ อุตสาหกรรมอัญมณี และการผลิตเหรียญกษาปณ์

ในปัจจุบันทองคำได้เข้ามามีบทบาททางด้านเศรษฐกิจมากขึ้น เช่น ทางการเงิน การลงทุน และอุตสาหกรรมต่างๆ ส่วนใหญ่ทองคำถูกใช้เป็นทุนสำรองระหว่างประเทศ เพื่อแสดงถึงฐานะความมั่งคั่ง ความมีเสถียรภาพของประเทศ และสามารถใช้อทองคำชำระหนี้สินระหว่างประเทศได้ ภาคเอกชนและภาคครัวเรือนก็ใช้ทองคำเพื่อการออมและการลงทุน โดยกำไรได้มาจากส่วนต่างของราคาการซื้อขายทองคำ ซึ่งการลงทุนในทองคำถือว่าเป็นการกระจายความเสี่ยงการถือครองสินทรัพย์ในรูปแบบหนึ่ง ทำให้มีการจัดตั้งกองทุนเพื่อการลงทุนในทองคำขึ้นมาเป็นจำนวนมาก ถึงแม้ว่าเศรษฐกิจของประเทศสหรัฐอเมริกาขาดเสถียรภาพเนื่องจากวิกฤตการณ์ทางการเงินในปี 2550 ที่มีหนี้เสียมากจนทำให้สถาบันการเงินหลายสถาบันมีปัญหาและส่งผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจทั่วโลก (ถวิล นิลใบ, 2552)

นอกจากนี้ปัญหาหนี้สาธารณะในยุโรปนั้นได้ต้นคลอนความเชื่อมั่นต่อค่าเงินยูโร เช่นเดียวกับค่าเงินของสหรัฐอเมริกา ทำให้ราคาสินทรัพย์ลดลง เช่น ราคาหุ้น ตราสารหนี้ และราคาอสังหาริมทรัพย์ ความเชื่อมั่นในสถาบันการเงินและสถานะทางเศรษฐกิจลดลง แต่ราคาทองยังคงสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง จึงทำให้ธนาคารกลางของประเทศที่มีปัญหาทางเศรษฐกิจเพิ่มสัดส่วนทองคำในทุนสำรองระหว่างประเทศมากขึ้นเพื่อสร้างความเชื่อมั่นในสกุลเงินของประเทศตนเอง และประเทศในแถบเอเชียที่เคยใช้เงินดอลลาร์และยูโรเป็นทุนสำรองระหว่างประเทศหันมาใช้ทองคำเป็นทุนสำรองในสัดส่วนที่มากขึ้นเช่นกัน (World Gold Council, 2010)

มากไปกว่านั้นภาคเอกชนและครัวเรือนในประเทศที่หันมาลงทุนในทองคำมากขึ้น เพราะขาดความเชื่อมั่นในรัฐบาลของประเทศว่าอาจจะไม่สามารถแก้ปัญหาเศรษฐกิจได้ทันทั่วทั้งที่ ดังนั้นประชาชนที่มีกำลังทรัพย์ตลอดจนกองทุนต่างๆจึงหันมาลงทุนทองคำมากขึ้น และด้วยปริมาณความต้องการที่เพิ่มมากขึ้นอย่างรวดเร็วทั้งที่กำลังการผลิตมีอยู่เท่าเดิมหรือน้อยลง ประกอบกับต้นทุนในการผลิตทองคำสูงขึ้น เพราะค่าแรง ค่าสำรวจ และค่าดูแลสิ่งแวดล้อมสูงขึ้น และการผลิตทองคำมีขั้นตอนการผลิตที่ย่างยากและหลายขั้นตอน เมื่ออุปสงค์ของทองคำแหล่งใหม่ก็ไม่สามารถนำออกมาขายได้ทันที จึงเป็นเหตุให้ปริมาณของผลผลิตไม่เพียงพอต่อความต้องการครอบครองทองคำ เมื่อเกิดอุปสงค์ส่วนเกินทำให้ราคาทองคำสูงขึ้นไปอย่างต่อเนื่อง

หน่วย: ดอลลาร์สหรัฐ/ออนซ์

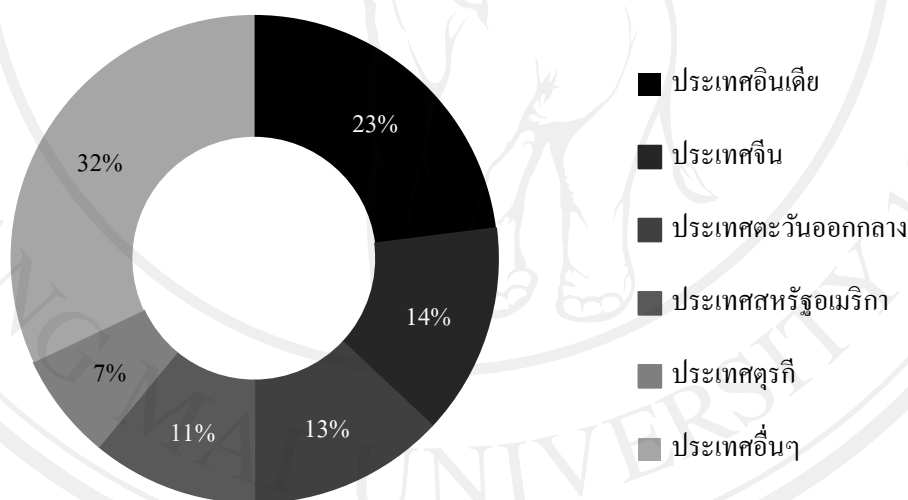

รูปที่ 1.1 แนวโน้มราคาทองคำในตลาดโลก

ที่มา: World Gold Council

จากรูปที่ 1.1 สังเกตได้ว่าในปี พ.ศ. 2545 เป็นต้นมาราคาทองคำโลกปรับตัวสูงขึ้นหลังจากราคาทองคำตกต่ำเนื่องจากเกิดการเทขายทองคำจำนวนมากจากกลุ่มประเทศต่างๆในปี พ.ศ. 2540 ถึงปี พ.ศ. 2544 ซึ่งสาเหตุที่ทำให้ราคาทองคำสูงขึ้นอีกครั้งนั้นมาจากอุปสงค์ที่มากขึ้น เพราะว่าการที่หนึ่ง คือ เศรษฐกิจประเทศจีนและอินเดียมีอัตราการเจริญเติบโตที่สูงอย่างต่อเนื่องจึงทำให้ต้องการทองคำเพิ่มขึ้น

ซึ่งประเทศทั้งสองนี้เป็นประเทศที่มีการบริโภคทองคำสูงเพราะประเทศจีนและอินเดียต้องการทองคำเพื่อนำไปเป็นเครื่องประดับมากที่สุดในโลก ดังแสดงในรูปที่ 1.2 จะเห็นได้ว่าประเทศอินเดียและจีนบริโภคทองคำเป็นอันดับหนึ่งและสองของโลก โดยประเทศอินเดียบริโภคทองคำร้อยละ 23 ประเทศจีนบริโภคทองคำร้อยละ 14 รองลงมาคือประเทศตะวันออกกลาง ประเทศสหรัฐอเมริกา และประเทศตุรกีที่บริโภคทองคำร้อยละ 13, 11 และ 7 ตามลำดับ (World Gold Council, 2010 และ ไทยสต็อกอินโฟว์, 2555)

รูปที่ 1.2 อุปสงค์ทองคำโดยเฉลี่ยต่อปีจำแนกตามประเทศ ปี พ.ศ. 2548 – พ.ศ. 2552

ที่มา: World Gold Council

ประการที่สอง คือ ประชาชนทั่วโลกเกิดความไม่มั่นใจในการถือครองเงินดอลลาร์สหรัฐฯ จึงทำให้มีการลดการถือครองดอลลาร์มาเป็นการถือครองทองคำกันมากขึ้น ประการที่สาม คือ อัตราดอกเบี้ยอยู่ในระดับต่ำทำให้เงินถูกเคลื่อนย้ายจากธนาคารพาณิชย์มาสู่ตลาดทองคำในรูปของการลงทุนในกองทุนต่างๆที่จัดตั้งขึ้นมาเป็นจำนวนมาก ประการที่สี่ คือ นักลงทุนหันมาเก็งกำไรในตลาดทองคำผ่านกองทุน Hedge Funds มากขึ้น และประการสุดท้าย คือ ความกังวลเกี่ยวกับภาวะ

เงินเพื่อ เนื่องจากราคาน้ำมันที่ปรับตัวสูงอย่างต่อเนื่อง จึงทำให้มีการถือทองคำมากขึ้นเพราะทองคำเป็นเครื่องมือป้องกันความเสี่ยงจากภาวะเงินเฟ้อได้ (ไทยสต็อกอินโฟว์, 2555) ซึ่งอุปสงค์ของทองคำนั้นแสดงไว้ดังตารางที่ 1.1 อุปสงค์ของทองคำนั้นมาจาก 3 แหล่งใหญ่ๆด้วยกัน คือ ภาคเครื่องประดับ ภาคอุตสาหกรรม และภาคการลงทุน

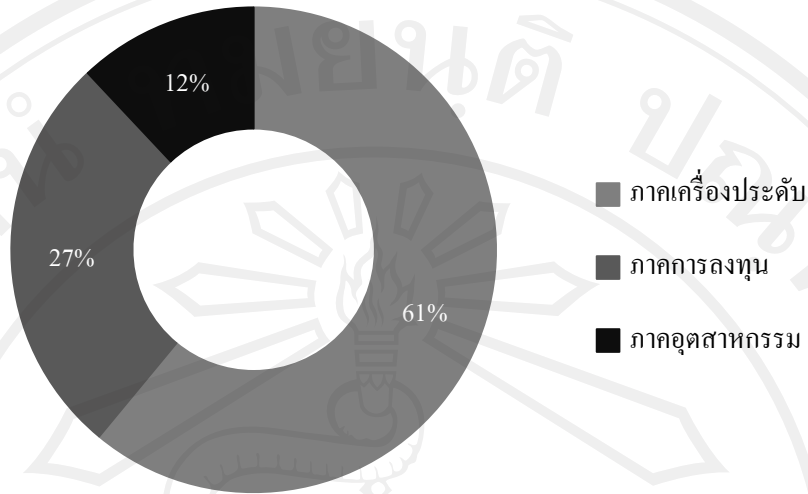
จากตารางที่ 1.1 ภายใน 5 ปี คือ พ.ศ. 2548 ถึง พ.ศ. 2552 นี้อุปสงค์ทองคำต่อปีเท่ากับ 3,692 ตันโดยเฉลี่ย มาจากภาคเครื่องประดับถึงร้อยละ 61 ภาคการลงทุนร้อยละ 27 และภาคอุตสาหกรรมร้อยละ 12 ดังรูปที่ 1.3 ในขณะที่ 3 ปีแรก คือ พ.ศ. 2548 ถึง พ.ศ. 2550 นั้น อุปสงค์ของทองคำนั้นมาจากภาคเครื่องประดับเป็นหลักแต่ในช่วง 2 ปีหลัง คือ พ.ศ. 2551 ถึง พ.ศ. 2552 อุปสงค์ทองคำถูกแบ่งไปเป็นของภาคการลงทุนมากขึ้น ซึ่งการลงทุนในทองคำนั้นแบ่งเป็น 2 ทาง คือ การลงทุนรายย่อย ได้แก่ การลงทุนในทองคำแท่ง หรือเหรียญทองคำ และการลงทุนในกองทุน

ตารางที่ 1.1 แสดงอุปสงค์ของทองคำโดยเฉลี่ยในปี พ.ศ. 2547 – พ.ศ.2552

หน่วย: ตัน

อุปสงค์ของทองคำ	2547	2548	2549	2550	2551	2552
ภาคเครื่องประดับ	2,612.8	2,711.8	2,279.3	2404.4	2185.8	1,758.9
ภาคอุตสาหกรรม	409.7	420.1	451.5	461.7	435.6	373.4
เครื่องใช้ไฟฟ้า	259.1	272.5	304.4	310.6	292.7	246.4
อุตสาหกรรมอื่นๆ	83.1	85.2	86.4	93.2	86.9	73.9
ทันตกรรม	67.6	62.4	60.7	57.8	55.9	53.1
ภาคการลงทุน	427.9	594.8	649.6	685.9	1,183.4	1,323.2
การลงทุนหน่วยย่อย	340.3	386.7	389.5	432.5	862.5	706.1
ลงทุนใน ETFs และกองทุนอื่นๆ	132.6	208.1	260.2	253.3	320.9	617.1
รวม	3,495.5	3,726.6	3,380.4	3,551.9	3,804.8	3,455.4

ที่มา: World Gold Council

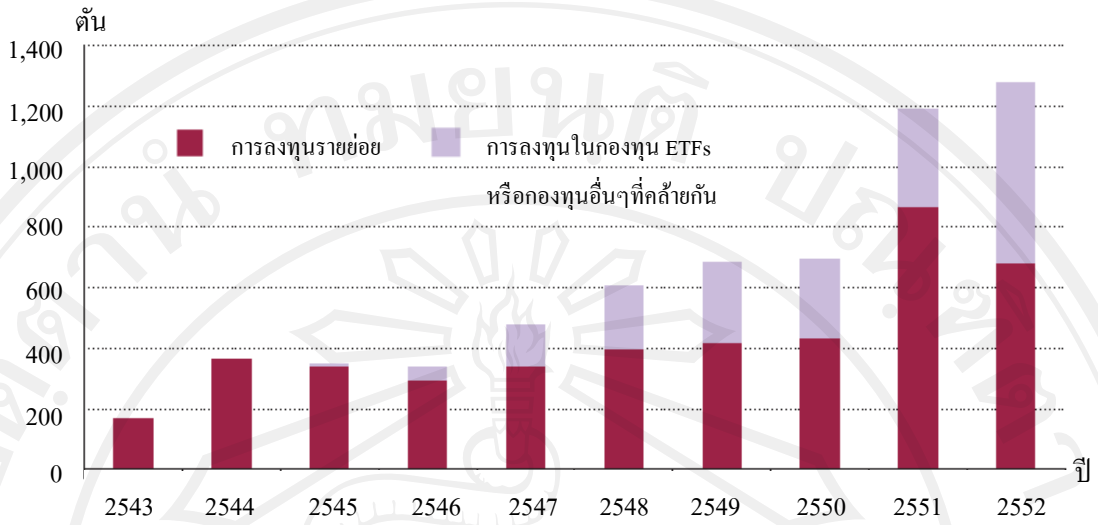

รูปที่ 1.3 อุปสงค์ทองคำโดยเฉลี่ยต่อปีจำแนกตามภาคอุตสาหกรรม ปี พ.ศ. 2548 - พ.ศ. 2552

ที่มา: World Gold Council

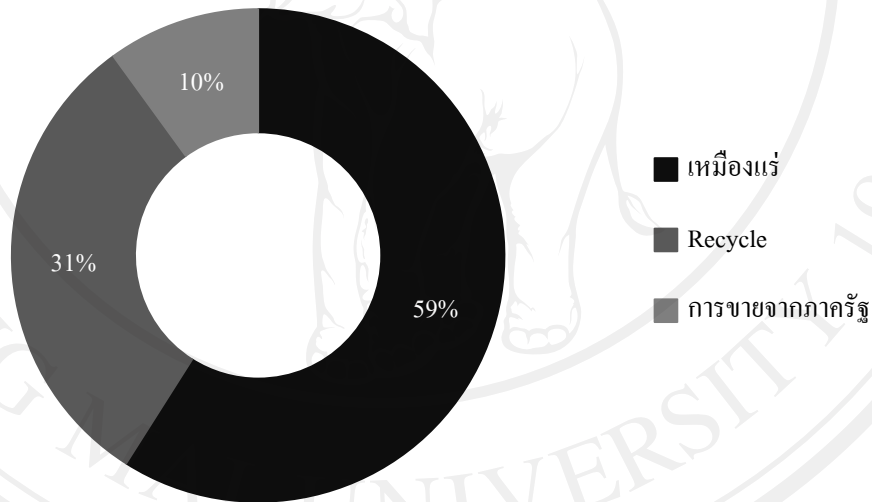
นอกจากนี้การลงทุนทองคำรวมกันสูงขึ้นอย่างรวดเร็ว ดังรูปที่ 1.4 สังเกตได้ว่าจากปี พ.ศ. 2546 ถึง พ.ศ. 2550 การลงทุนในทองคำเพิ่มขึ้นจากอุปสงค์ของการลงทุนในกองทุน Exchange Traded Funds (ETFs) และผลิตภัณฑ์ที่เกี่ยวข้อง และในปี พ.ศ. 2551 ถึง พ.ศ. 2552 เกิดวิกฤติเศรษฐกิจจึงทำให้นักลงทุนต้องการลงทุนในทองคำมากขึ้น ส่งผลให้อุปสงค์ของการลงทุนในรายย่อยและการลงทุนผ่านกองทุนเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว

นอกจากอุปสงค์ที่เพิ่มขึ้นเป็นสาเหตุที่ทำให้ราคาทองคำสูงขึ้นแล้ว อุปทานที่ลดลงก็เป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้ราคาทองคำโลกสูงขึ้นเช่นกัน ซึ่งอุปทานของทองคำมาจากการค้นพบเหมืองแร่แหล่งใหม่ การขายทองคำจากการสำรองของธนาคารกลาง และทองคำที่หมุนเวียนในระบบด้วยการรีไซเคิล (Recycle) จากตัวเลขสถิติในปี พ.ศ. 2548 ถึง พ.ศ. 2552 กล่าวได้ว่าอุปทานทองคำมาจากการค้นพบเหมืองแร่ใหม่เท่าร้อยละ 59 ร้อยละ 31 จากการรีไซเคิล และร้อยละ 10 จากการขายจากหน่วยงานภาครัฐ สัดส่วนดังกล่าวแสดงไว้ดังรูปที่ 1.5

รูปที่ 1.4 จำนวนอุปสงค์เฉลี่ยของการลงทุนในทองคำต่อปี

ที่มา: World Gold Council

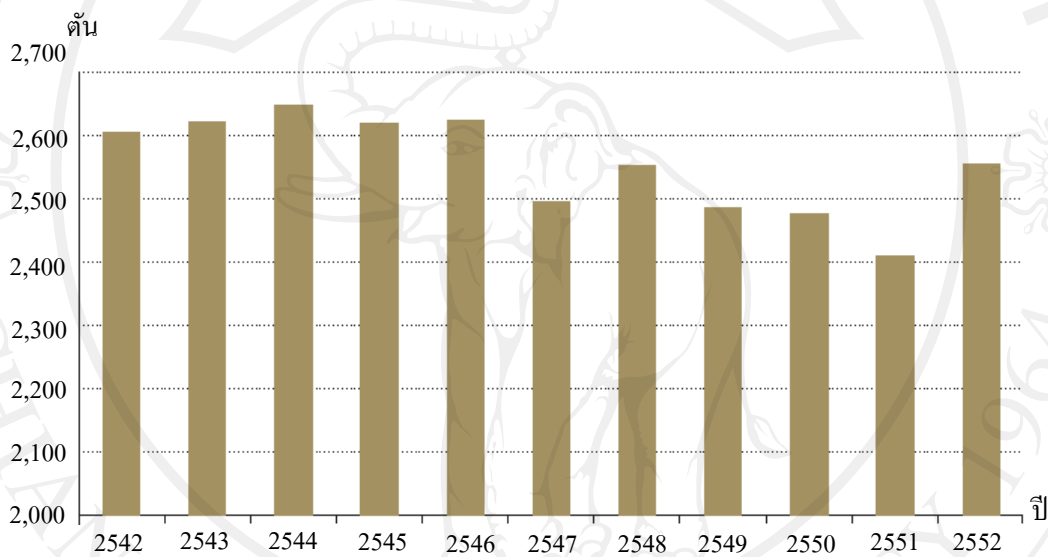
รูปที่ 1.5 อุปทานเฉลี่ยของราคาทองคำ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2548 – พ.ศ. 2552

ที่มา: World Gold Council

จากรูปที่ 1.6 ในปี พ.ศ. 2544 การผลิตทองคำจากเหมืองแร่มีแนวโน้มลดลงแม้ว่าในปี พ.ศ. 2552 จะมีจำนวนการผลิตสูงขึ้นแต่ก็ไม่ทำให้ราคาทองคำลดลงเนื่องจากการผลิตนั้นน้อยลงมาอย่างยาวนาน ประกอบกับต้นทุนในการผลิตทองคำสูงขึ้น เพราะค่าแรง ค่าสำรวจ และค่าดูแลสิ่งแวดล้อมสูงขึ้น และการผลิตทองคำมีขั้นตอนการผลิตที่ยุ่งยากและหลายขั้นตอน เมื่อขุดพบเหมืองทองคำแหล่งใหม่ก็ไม่สามารถนำออกมาขายได้ทันที จึงเป็นเหตุให้ปริมาณของผลผลิตไม่เพียงพอต่อความต้องการครอบครองทองคำ (World Gold Council, 2011)

อย่างไรก็ตาม การปรับตัวของราคาทองคำโลกทำให้หลายประเทศที่อิงราคาทองคำของประเทศไว้กับราคาทองคำโลกนั้นปรับตัวไปในทิศทางเดียวกับราคาทองคำโลกเช่นราคาทองคำในประเทศสมาชิกอาเซียนที่มีการปรับตัวขึ้นตามราคาทองคำโลก และจากการทบทวนการเคลื่อนไหวของราคาทองคำในอดีตพบว่ามีหลายปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อราคาทองคำ ได้แก่ อัตราดอกเบี้ย อัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ ความเชื่อมั่นในค่าเงินดอลลาร์ อัตราเงินเฟ้อ และความขัดแย้งทางการเมืองระหว่างประเทศโดยเฉพาะกลุ่มกรณีที่เป็นเจ้าของบ่อน้ำมัน เพราะฉะนั้นปัจจัยเหล่านี้เป็นตัวที่จะผลักดันราคาน้ำมันให้สูงขึ้น

รูปที่ 1.6 การผลิตทองคำจากเหมืองแร่เฉลี่ยต่อปี

ที่มา: World Gold Council

นอกจากนี้ปัจจัยดังกล่าวจะเป็นตัวที่ทำให้ราคาน้ำมันโลกสูงขึ้นแล้วนั้น ปัจจัยเหล่านี้จะเป็นสาเหตุที่ทำให้ราคาทองคำในประเทศอาเซียนนั้นสูงขึ้นด้วยหรือไม่ จึงทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจในการศึกษาว่าปัจจัยใดที่มีอิทธิพลต่อราคาทองคำในแต่ละประเทศสมาชิกในกลุ่มอาเซียน โดยการศึกษาในครั้งนี้ผู้วิจัยใช้แบบจำลอง Autoregressive Distributed Lag (ARDL) มาวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างราคาทองคำและปัจจัยทางเศรษฐศาสตร์มหภาคในประเทศสมาชิกอาเซียน เนื่องจากแบบจำลอง ARDL เป็นแบบจำลองที่พัฒนาขึ้นมาเพื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ โดยสามารถรวมค่าล่าช้าของตัวแปรตามและตัวแปรอิสระได้มากกว่า 1 ค่า ทำให้วิเคราะห์ได้ว่าปัจจัยมีผลต่อราคาทองคำในช่วงเวลาใด (Gujarati DN. and Porter DC., 2009)

1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา

เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างราคาทองคำของแต่ละประเทศในกลุ่มอาเซียนและปัจจัยทางเศรษฐกิจมหภาคโดยวิธีเออาร์ดีแอล

1.3 ประโยชน์ที่ได้รับจากการศึกษา

การศึกษานี้เป็นประโยชน์ต่อนักลงทุน โดยที่นักลงทุนสามารถนำผลการวิเคราะห์ที่ได้จากการศึกษานี้มาวิเคราะห์ประกอบการตัดสินใจในการซื้อทองคำ เพื่อก่อให้เกิดกำไรสูงสุดต่อนักลงทุน และช่วยลดความเสี่ยงในการลงทุนทองคำ

1.4 ขอบเขตการศึกษา

การศึกษานี้ใช้ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) เป็นข้อมูลอนุกรมเวลา (Time Series Data) โดยใช้ข้อมูลรายเดือน ตั้งแต่ เดือนมกราคม พ.ศ. 2549 ถึง เดือนธันวาคม พ.ศ. 2554 จำนวน 72 เดือน ซึ่งข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาได้แก่ ราคาทองคำโลก ราคาน้ำมันดิบในตลาด WTI อัตราแลกเปลี่ยนของแต่ละประเทศที่เป็นสมาชิกกลุ่มอาเซียนเทียบกับสกุลเงินดอลลาร์สหรัฐฯ อัตราเงินเฟ้อของแต่ละประเทศสมาชิกกลุ่มอาเซียน และราคาทองคำในแต่ละประเทศสมาชิกกลุ่มอาเซียน และประเทศที่ศึกษามีจำนวน 8 ประเทศ ได้แก่ ประเทศไทย ประเทศลาว ประเทศเวียดนาม ประเทศมาเลเซีย ประเทศกัมพูชา ประเทศพม่า ประเทศฟิลิปปินส์ และประเทศอินโดนีเซีย แต่ประเทศสิงคโปร์และบรูไน ไม่มีข้อมูลทุติยภูมิของราคาทองคำ จึงทำให้ไม่สามารถศึกษาทั้งสองประเทศนี้ได้